

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा

भारत मौसम विभाग

प्रायोगिक ब्लॉक लेव्हल अॅग्रोमेट अॅडव्हायझरी बुलेटिन
(आयएमडी आणि आयसीएआर चा संयुक्त उपक्रम)

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 16-11-2021

नागपूर(महाराष्ट्र) मध्ये रामटेक ब्लॉक करा साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2021-11-16 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2021-11-17	2021-11-18	2021-11-19	2021-11-20	2021-11-21
पर्जन्यमान (मिमी)	0.0	4.2	4.0	3.9	5.7
कमाल तापमान (अं.से)	31.1	30.9	30.4	30.2	30.6
किमान तापमान (अं.से)	18.9	19.1	18.7	18.8	18.5
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	67	73	71	65	74
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	59	63	61	57	64
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	8.0	7.0	8.0	8.0	7.0
वाऱ्याची दिशा(अंश)	35	77	81	97	95
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	6	7	7	6	6

हवामान सारांश / चेतावणी:

रामटेक तालुक्यामध्ये, भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या तालुकानिहाय मूल्य वर्धित अंदाजानुसार, पुढील पाच दिवस (१७ ते २१ नोव्हेंबर २०२१) दरम्यान आकाश आंशिक ढगाळ राहण्याची तसेच दिनांक १८, १९, २० आणि २१ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी अति हलक्या ते हलक्या स्वरूपाचा पाऊस होण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

कृषि सल्ला:

परिपक्व अवस्थेतील धान पिकाची कापणी करून कापणी केलेल्या मालाची सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावी तसेच कापूस वेचणीचे कामे तत्काळ उरकून घ्यावीत तसेच वेचलेला कापूस सुरक्षित ठिकाणी साठवून ठेवावा. हंगामी पिके, फळबागा, भाजीपालापिकामध्ये आंतरमशागतीची कामे (डवरणी, खुरपणी इत्यादी.), कीड व रोग व्यवस्थापनासाठी कृषी रसायनांची फवारणीची कामेस्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना करावी. नागपुरी संत्रा, मोसंबी, लिंबू फळांची परिपक्वता अवस्थेत काढणी करावी व काढणी केलेला माल सुरक्षित ठिकाणी साठवून ठेवावा.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

वाणानुसार वेचणी केलेला कापूस कोरड्या आणि सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावा. परिपक्व अवस्थेतील धान पिकाची कापणी करून सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावी.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
-----	-----------------

पिक	पिक निहाय सल्ला
कपाशी	कपाशी वेचणी व्यवस्थापन: ज्या भागात कापूस पिक पिकाची बोंडे फुटून कापूस बाहेर पडण्याच्या अवस्थेत आहे तेथे तयार कापसाची वेचणी करून कोरड्या आणि सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावी. शेतकरी बांधवांनी कपाशीच्या वेचणीच्या कामाला प्राधान्य द्यावे. वाणानुसार वेचणी केलेला कापूस कोरड्या आणि सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावा. कापूस वेचणी व साठवणुकीसाठी व पुढील संक्रमणाचे नुकसान टाळण्यासाठी प्लास्टिक/गोणपाटाच्या पिशविएवजी कॉटन पिशव्याचा वापर करावा. कपाशी अन्नद्रव्य व्यवस्थापन: उशिरा लागवड केलेल्या कपाशीमध्ये लाल्या विकृती टाळण्यासाठी १% युरिया व १% माग्नेशियम सल्फेट ची बोंडे विकसित होण्याच्या अवस्थेत फवारणी करावी. कपाशी गुलाबी बोंड अळी व्यवस्थापन: गुलाबी बोंड अळीच्या प्रादुर्भावाने आर्थिक नुकसान पातळी (१० टक्के पेक्षा जास्त नुकसान) गाठली असल्यास व्यवस्थापनासाठी प्रोफेनोफोस ५० ईसी ३० मिली किंवा इंडोक्साकार्ब १४.५ एससी ०७ मिली किंवा इमामेकटीन बेन्झोएट ५ एसजी ५ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून स्वच्छ हवामान परिस्थिती असतानाफवारणी करावी.
कपाशी	कपाशी रोग व्यवस्थापन:कपाशीवरील दहिया रोगाचा व बुरशीजन्यठिपक्यांच्या व्यवस्थापनासाठी (अझोझायस्टॉबीन १८.२% डब्ल्यू/डब्ल्यू+डायफेनोकोनाझोल ११.४%डब्ल्यू/डब्ल्यू एस.सी.) १० मिली किंवा क्रेसॉक्सिम-मिथिल ४४.३% एस.सी. १० मिली प्रति १०लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकतेनुसार १५ दिवसांच्या अंतराने दुसरी फवारणीकरावी. ज्या शेतात कपाशीचे पीक संपुष्टात आले असेल तेथील पिकांचे रोगग्रस्त अवशेष वसडलेली बोंडे गोळा करून नष्ट करावेत. कपाशीमधील आंतरिक बोंड सड व पानावरील जीवाणूजन्य करपा रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० डब्ल्यूपी + स्ट्रेप्टोसायक्लीन १ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. कपाशीमधील परिपक्व अवस्थेत असलेली बाह्य बोंड सड व मायरोथेशियम, कोरायनिस्पोरा पानावरील बुरशीजन्य ठिपके व इतर बुरशीजन्य ठिपके रोगाचे व्यवस्थापनासाठी कार्बेन्डाझीम ५० डब्ल्यूपी १० ग्राम किंवा प्रोपीकोनाझोल २५ ईसी १० मिली किंवा प्रोपिनेब ७० डब्ल्यूपी २५ ते ३० ग्राम किंवा मेटोराम ५५% पायराक्लोस्ट्रोबिन ५% डब्ल्यूजी २० ग्राम किंवा फ्ल्यूक्झापायराक्साड १६७ g/L + पायराक्लोस्ट्रोबिन ३३३ g/L एससी ६ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
गहू	गहू पिकास पेरणीनंतर १८ ते २० दिवसानंतर मुकुट मुळे फुटण्याच्या अवस्थेत पहिले पाणी द्यावे. या अवस्थेत पाण्याचा ताण बसल्यास ३३ टक्के पर्यंत उत्पादनात घट येऊ शकते. बागायती उशिरा गहू पेरणीसाठी प्रती हेक्टरी १५० किलो बियाणे पेरणीसाठी वापरावे. गहू पिकाच्या एचडी २१८९ किंवा पूर्णा यासारख्या जाड दाण्यांच्या वाणांसाठी बियाणे दर प्रती हेक्टरी १२५ किलो वापरावे.बागायती उशिरा पेरणीसाठी ८० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश या प्रमाणात रासायनिक खतांची मात्रा द्यावी. बागायती वेळेवर आणि उशिरा या दोन्ही पेरणीसाठी नत्राची अर्धी मात्रा तसेच संपूर्ण स्फुरद आणि पालाश पेरणीच्या वेळी द्यावे व उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा पहिल्या पाण्याचे पाळीच्या वेळी (१८ ते २० दिवसानंतर) द्यावी.
हरभरा	हरभरा पिकामध्ये आंतरमशागतीची कामे करावी.
तूर	तूर पिकाला कळ्या आणि फुले लागताच कीड व्यवस्थापनासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून ५ टक्के निंबोळी अर्क अॅझाडीराक्टिन ३०० पीपीएम ५० मिली अधिक १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. पुढील पाच दिवस आकाश आंशिक ढगाळ राहण्याची शक्यता असल्याने तूर पिकामध्ये लहान अवस्थेतील शेंगा पोखरणान्या अळीचा प्रादुर्भाव पिक कळी आणि फुलोरा अवस्थेत आल्यास आणि किडीने आर्थिक नुकसान पातळी गाठल्यास (१० ते २० अळ्या प्रती १० झाडे) इमामेकटीन बेन्झोएट ५ एसजी ३ ग्राम किंवा क्लोरानट्रॅनिलिप्रोल १८.५ टक्के एससी. २.५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. तसेच पाने खाणाऱ्या अळीच्या निरीक्षणासाठी हेक्टरी ५ फेरोमेन सापळे ५० मी. अंतरावर लावावे.
सूर्यफूल	सूर्यफूल पिकामध्ये उगवणीनंतर १० ते १५ दिवसांनी विरळणी करावी आणि एका ठिकाणी एकाच जोमदार रोपटे ठेवावे.
करंडई	करंडई पिकाचे धुन्या जवळील झाडांवर मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसताच फक्त सभोवतालच्या ४ ओळीवर डायमिथोएट ३० टक्के प्रवाही १० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
भात	धान काढणी व मळणी व्यवस्थापन: परिपक्व झालेल्या धान पिकातील लोम्ब्यामधील ९० टक्के दाने परिपक्व झाल्यानंतर धानाची कापणी करावी तसेच कडबा पूर्णपणे वाळल्यानंतर मळणी करावी.

पिक	पिक निहाय सल्ला
मोसबी	(मृग बहार – जुन फुलोरा) नागपुरी संत्रा व मोसंबी च्या झाडांना ठिबक किंवा दुहेरी आळे पद्धतीने ओलीत करावे. संत्रा व मोसंबीच्या एक वर्ष पर्यंतच्या झाडांना ८ लिटर पाणी प्रती झाड प्रती दिवस, ४ वर्ष वयापर्यंतच्या झाडांना ३६ लिटर पाणी प्रती झाड प्रती दिवस, ८ वर्ष वयापर्यंतच्या झाडांना ८५ लिटर पाणी प्रती झाड प्रती दिवस आणि १० ते २५ वर्ष वयापर्यंतच्या झाडांना १०५ लिटर पाणी प्रती झाड प्रती दिवस पाणी द्यावे. लिम्बुच्या १ वर्ष वयाच्या झाडांना ४ लिटर पाणी प्रती झाड प्रती दिवस तर १० ते २५ वर्ष वयापर्यंतच्या झाडांना ८८ लिटर पाणी प्रती झाड प्रती दिवस पाणी द्यावे. आंबिया बहाराच्या परिपक्व फळांची काढणी करावी. आंबिया बहाराच्या फळ काढणीस उशीर होत असल्यास १५ दिवसाच्या अंतराने जिबरेलिक आम्ल १५ पीपीएम + १ % युरिया याची दोनदा फवारणी करावी. तन व्यवस्थापन करून बाग स्वच्छ ठेवावी. झाडाच्या बुऱ्याजावालाची जमीन भुसभुशीत करावी. एक वर्ष वयाच्या झाडांना १०८ ग्राम युरिया आणि ४५ ग्राम म्युरेट ऑफ पोटॅश द्यावे. दोन वर्ष वयाच्या झाडांना दुप्पट, तीन वर्ष वयाच्या झाडांना तिप्पट तर चार वर्ष वयाच्या झाडांना चौपट खताची मात्रा द्यावी. खते देतांना नेहमी जमीन हि वाफसा अवस्थेत असल्याची काळजी घ्यावी जेणेकरून पिकास दिलेल्या खताची बचत होईल. बहार असलेल्या फळ बागेतील झाडांना ५०० ग्राम युरिया, ६०० ग्राम सिंगल सुपर फॉस्फेट, १५० ग्राम म्युरेट ऑफ पोटॅश, १०० ग्राम फेरस सल्फेट, १०० ग्राममॅंगनीज सल्फेट, १०० ग्राम झिंक सल्फेट आणि ५० ग्राम बोराक्स प्रत्येक झाडांना द्यावे.
मोसबी	आंबिया बहार घेण्यासाठी ओलीत थांबवून पाण्याचा ताण द्यावा. फळ काढणीनंतर मृत/जुनाट फांद्या काढून नष्ट कराव्या व त्यानंतर १ टक्के कार्बेन्डाझीम या बुरशीनाशकाची फवारणी करावी. माव्वा किडीचा प्रादुर्भाव आर्थिक नुकसान पातळी गाठली असल्यास डायमिथोएट १.५ मिली किंवा इमिडाक्लोप्रिड ०.५ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकता भासल्यास दुसरी फवारणी या पैकी एका किटकनाशकाची आलटून पालटून १५ दिवसाच्या अंतराने फवारणी करावी. कोळी किडीचा प्रादुर्भाव असल्यास आणि आर्थिक नुकसान पातळी गाठली असल्यास डायकोफॉल २ मिली किंवा प्रोपारगार्ड १ मिली किंवा इथिओन २ मिली किंवा पाण्यात विरघळणारे गंधक ३ ग्राम प्रती लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. आवश्यकता भासल्यास १५ दिवसाच्या अंतराने नमूद किटकनाशक बदलून दुसरी फवारणी करावी. याआधी झाडाच्या बुंध्याला बोर्डेक्स पेस्ट लावली नसल्यास लावावी. चांगल्या प्रतीचे बोर्डेक्स पेस्ट तयार करण्यासाठी एका प्लास्टिकच्या बादलीमध्ये १ किलो कॉपर सल्फेट ५ लिटर पाण्यात मिसळून भिजवावे, दुसऱ्या प्लास्टिकच्या बादलीमध्ये १ किलो चुना ५ लिटर पाण्यात भिजवून रात्रभर भिजवून ठेवावा. दुसऱ्या दिवशी दोन्ही बादल्यातील मिश्रण एकत्र ढवळावे. मिश्रण तयार झाल्यानंतर १२ तासांच्या आत वापरावे. फायटोथोरा/डिंक्या ग्रस्त झाडावरील डिंक चाकूच्या सहाय्याने खरडून घ्यावा व मेफेनोक्झाम एमझेड किंवा फॉसीटील एएल आम्लाची पेस्ट लावावी.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
कांदा	गादीवाफ्यावर कांदा बियाणे हेक्टरी ८ ते १० किलो पेरावे.कांदा लागवडीसाठी पांढऱ्या कांद्याच्या जाती: अकोला सफेद, फुले सफेद, यशोदा, भीमा श्वेता आणि पुसा व्हाईट राउंड व लाल कांद्याच्या जाती: पुसा रेड, एन २-४-१, निफाड-५३ आणि बसवंत ७८० या वाणाची निवड करावी.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
म्हैस	जनावरांसाठी पोषक चारा उपलब्धतेसाठी लुसर्न आणि बरसीम या चारा पिकाची लागवड करावी. जनावरांचा गोठा हा स्वच्छ, कोरडा व हवेशीर ठेवा. चारा पिकासाठी शिफारस केलेली रासायनिक खतांची मात्रा द्यावी.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	रोपवाटीकेतील वांगी, टोमाटो, फुलकोबी व पानकोबीचे ४ ते ६ आठवडे वयाची रोपांची शेतात लागवड करावी. मेथी, पालक, कोथिंबीर, मुळा व गाजर याची टप्प्याटप्प्याने लागवड करावी.
सामान्य सल्ला	हवामान आधारित कृषी सल्ला पत्रिकेमध्ये नमूद तारखांची वैधता हि नमूद तारखेच्या मागील दिवसाच्या सकाळी ०८:३० वाजेपासून नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत असेल, याची नोंद घ्यावी.